

tion“ end for forfatteren. Var det ikke en idé at lade bladets filmanmelder gennemlæse sådanne manuskripter, inden de trykkes?

I. M.

★

I denne årgangs nr. 3 af „Kirke og Film“ giver *Flemming Behrendt* en koldsindig, men ikke altid lige klar redegørelse for, hvad hensigten efter hans mening må være med det pågældende blad, der nu i en betragtelig år-række har taget sig af folkekirkedanskes forhold til filmen. Behrendt går meget klogt ind for, at der ikke kan være tale om at opstille en specielt kristen filmteori eller specifikke kristne krav til filmkunsten. Han polemiserer i den forbindelse mod *Peter Kempfs* forsøg på at skelne mellem en kunstnerisk vurdering og en vurdering af livsholdningen og tager desuden i nogen grad afstand fra *Løgstrup*. Når han til sidst i sin artikel fremhæver „Kirke og Film“'s opgave som værende af vejledende og opdragende karakter, kan man ikke lade være med at synes, at bemærkningen lidt tydeligere burde være møntet på *Løgstrup*, hvis holdning til filmen forekommer meget frygtsom og i øvrigt byggende på et kendskab til filmkunsten, der er i allerhøjeste grad hæmmet.

Behrendt vender sig mod forsøg på adskillelse mellem vurderingen af det etiske og æstetiske krav opfyldelse; „filmen skal ikke først vurderes „kunstnerisk“, hvorefter den teologiske kanon køres frem.“ Livsholdningen må danne baggrund for vurderingen.

Går man derefter til bladets anmeldelser, får man desværre bekræftet, at ikke så få af

bladets medarbejdere anser det for forsvarligt at skabe en farlig adskillelse mellem form og indhold, en adskillelse, der forklarer, at „Kirke og Film“ paradoksalt nok til tider har forekommet at være et blad uden mod på at holde fast ved det moralske engagement. Det har således i de forløbne år gang på gang været ganske påfaldende at notere, at „Kosmorama“ har haft langt hurtigere til at konstatere moralske brist i kunstværkerne end „Kirke og Film“. Den nævnte adskillelse demonstreres tydeligst i bladets anmeldelse af „Den rene himmel“. *Arne Bugge* noterer filmens nye tonenald og antyder fornuftigt, at fornyelsen måske ikke er så stor endda, hvorpå han efter denne skepsis over for filmens moralske indhold forkynder, at „Den rene himmel“ dog er et kunstværk – „alt dette er så sandelig også et kunstværk“. Anmeldelsen røber en risikabel betagelse over for filmens tekniske apparat og går netop ud fra den farlige adskillelse mellem form og indhold, som den uengagerede kritik altid søger tilflugt til, når den ikke tør gennemføre sit angreb på de moralske brist i kunstværket. *Levi Riefenstahls* film er nu engang ikke kunstværker. Og anmeldelsen af „Den rene himmel“ bliver i sin begejstring for den mekanisk-poetiske form ekstra vanskelig at sluge, når man straks efter læser *Jobs. Søbyes* meget kølige og komplet uengagerede anmeldelse af „Kold vind i august“, en film, der nok ellers burde have appelleret voldsomt til en kritiker ved „Kirke og Film“, altså en kritiker med åbne sanser for *livsholdningen* i de kunstværker, han sættes til at anmelde. J. S.

Læserbreve . . .

Jeg er *Folke Isaksson* taknemlig for hans korrektiv til mine oplysninger om *Jurij Olesja* i forbindelse med min omtale af *Abram Room* i KOSMORAMA 55. Jeg har nu ikke forvekslet ham med *Isak Babel*, men simpelthen taget sædvanligvis pålidelige vestlige kilders oplysninger for gode varer uden at efterprøve dem i det nu forhåndenværende russiske materiale. (Det nyudsendte russiske trebinds indeks kom mig dog først i hænde, efter at jeg havde afsluttet min artikel, men før jeg havde afsluttet arbejdet med *Room*-indekset). Da jeg nu imidlertid til min egen store beklagelse har ladet *Olesja* forsvinde ud af filmhistorien i utide, har jeg gjort afbigt ved at udarbejde et indeks over hans filmarbejde, der viser sig at omfatte otte film. (Se side 160). Om et eventuelt medarbejderskab ved manuskriptet til *Pyrifjens* „Idioten“ tier dog alle russiske kilder, så jeg vil være *Folke Isaksson* (eller evt. andre) taknemlig for eventuelle holdepunkter for dette.

Men mens vi nu er i gang med korrektioner og suppleringer, skal jeg imødekomme *Erik S. Saxtorphs* efterlysninger om *Dimiutri Buchovetskij* i forbindelse med hans indledning til „Othello“. *Buchovetskij* har medvirket som skuespiller i to russiske agitationsfilm fra 1919: „Glaza otriklich“ (Med øjnene åbne) isce-

nesat af *T. Sabinskij*, og „Tavaritsch Abram“ (Kamrerat Abram) i *J. Rasumnins* instruktion. Begge film er produceret af *Agifilm*. Indenfor Sovjet-filmten har han ikke medvirket i andet end dette, men muligheden for at han har været med i privatproducerede russiske film er naturligvis til stede. I Tyskland holdt han sig fjernt fra den russiske emigrantkoloni og anvendte aldrig russere i sine film. Han var kun assistent på „Brødrene Karamasov“, der er iscenesat af *Carl Froelich*, men han blev af kommercielle grunde lanceret som instruktør af denne film, fordi russersværmere på daværende tidspunkt stod på sit højeste. I 1923 blev han kaldt til Sverige af Svensk Filmindustri og iscenesatte „Karusellen“, men da resultatet ikke var synderlig tilfredsstillende, blev kontrakten ikke fornyet. I Hollywood arbejdede han i nogen tid for Universal – på meget kommercielle opgaver – og blev derefter engageret af Metro for at iscenesætte „Anna Karenina“, men blev sat fra bestillingen, da filmen var halvtreds færdigindspillet. Derefter forsvinder han i mørket.

Jay Leyda har en kortfattet, men vel underbygget omtale af ham i sin „Kino, a History of the Russian and Soviet Film“ (kapitlet om de russiske emigrantinstruktører) og det amerikanske halveksklusive magasin „Exceptional Photoplays“ har bragt en omtale af en række af hans film, såvel de tyske som de amerikanske.

Børge Trolle.

Vi danskere synes at have lettere ved at skælde hinanden ud over, at der intet gøres end selv at gøre noget. I tråd hermed kan man også se *Ib Monty* og *Jørgen Stegelmans* spidse spidskommentarer i sidste nummers „Close up“. Lad os da endelig holde den fornøjelige tradition i live.

„Kosmorama“, der ellers kun sjældent, tilmed i generelle vendinger, beskæftiger sig med dansk film, brugte pludselig hele *to* sider til en *detaljeret* kritik af *andres* måde at skrive og udtale sig om dansk film på. Alle de kønne tanker afvistes som futil snak, og kritikerne havde endda deres egen fornøjelse ved at gøre de skrivendes motiver lidt suspekter. (På den måde vil det sikkert være let at invitere hvemsomhelst sammen med *Ebbe Langberg* – endog *Buñuel!*). Men ingen film – ikke engang de dårlige – opstår forudsætningsløst ud af det tomme rum. Og ingen af de meget få (det skal indrømmes!), der både inden for og uden for dansk film kæmper for bedre film, hver på sin måde, ved på forhånd, hvornår et arbejde er spildt og hvornår det ikke er det. De kender ingen universalsveje, og da slet ingen genveje. Det gør „Kosmorama“ heller ikke. Og „Kosmorama“, der ellers ikke spilder tid og plads på nytte-løse formål og futil snak, spildte altså for en gangs skyld to hele sider, der kunne have været langt bedre anvendt – f. eks. til en behandling af de mere positive sider ved indlæggene – men de var måske ikke til at få øje på?

Henning Carlsen irrettesattes med rette for at ville erstatte glosen dokumentarfilm med en anden, finere (?), men ligesålidt dækkende, nemlig *essayfilm*. Men han røgte dog ved filmens altfor flydende og utilfredsstillende terminologi, og redaktionen kunne passende have benyttet anledningen til at præcisere, hvad ordene stod for, i særlig grad fordi begrebet *essayfilm* allerede eksisterede. Fjernsynets særlige vilkår kan desuden, og er på en måde allerede i færd med, at skabe nye gener – når det er bedst foreløbig en Free Cinema-agtig dokumentarisme. Har det undgået redaktionens opmærksomhed? Forslaget om et samarbejde mellem kortfilmproduktionen og fjernsynet kommenteredes heller ikke, skønt netop fjernsynet synes at kunne give de mange forsømte kortfilmformer, og i særlig grad måske dokumentarformer, en renaissance, der kan få en langt mere omfattende betydning end dens store år i trediverne og navnlig fyrrerne, der efter min mening overvurderes af *Ebbe Neergaard* i „Historien om dansk film“.

Ulrich Horst Petersen havde gjort sig skyldig i den forbyrdelse at vurdere den nyeste danske spillefilmproduktion *sociologisk*, skønt det turde være umuligt at vurdere den kritisk på et *æstetisk* grundlag – undtagen i de få overraskende tilfælde („Harry og kamertjeneren“), der iøvrigt ikke burde være overraskelser, men karakterisere det gode gennemsnitsniveau. Hr. Petersen havde endda publiceret sine artikler i „Vindrosen“ (dec. 61) og „Information“ (kronikken 10/1 62), der næsten er lige så lidt læste som „Kosmorama“. Det forekom derfor *Jørgen Stegelmann* indlysende, at hr. Petersen ikke kunne holde af filmen som *kunst* eller være virkeligt interesseret i at bidrage til en forbedring, og at artiklerne nok heller ingen virkning har haft. Synes *Stegelmann* ikke, det er en både forhastet dom og et ufrugtbart standpunkt at afvise skrivende, der ikke helt følger „Kosmorama's“ katekismus? Jeg ved notorisk, at disse artikler har foruroliget og irriteret de rette mere end meget andet, der er skrevet om dansk film – uanset hr. Petersens motiver, som jo trods alt ingen kan vide noget om – og *Stegelmann* ved vel så godt som jeg, at artiklerne næppe var blevet publicerede i andre organer, mindst af alle i „Berlingske Tidende“, der ellers

nok kunne trænge til en ansigtsløftning. *Anker Jørgen Pilot*, som artiklerne af forståelige grunde kredede mest om, blev iøvrigt interviewet af „Ekstrabladet“ (21/12). For dansk films skyld (ikke for litteraturens, bestemt ikke) bør *Stegelmann* også læse *Ole Juul's* nye roman „Klar til prøve“, hvori der gives et uhyggeligt billede af netop den udbredte type danske filmfolk, som *Ulrich Horst Petersen* angriber på *sin* måde.

Nå, de angrebne kan jo iøvrigt nok svare for sig selv, hvis de da ellers giver sig af med noget så suspekt som at skrive læserbreve. (Det får man jo ikke penge for, og så må man jo nødvendigvis regne med en anden form for personlig godtgørelse, ihvertfald på forventet efterbevilgning? For der findes jo ikke længere mennesker, der gør noget bare af idealisme?).

Hvad min egen, undtagelsesvis honorerede artikel angår (som *Monty* skriver, er den selvfølgelig *også* et *indlæg*): forslaget om at overlade *Carl Tb. Dreyer* den ledige sekstende plads i Det danske Akademi, så er jeg lidt ked af, at *Monty* har fundet min kærlighed til filmkunsten „anmassende“ og absolut ville betragte det som „lefleri for de intellektuelle film-analfabeter“, hvis *Dreyer* var blevet optaget. At en ny film af *Dreyer* er vigtigere end ærespladser i hundrede akademier, kan vi aldrig blive uenige om, men at menneskers hæders for den indsats, de allerede har ydet, synes *Monty* ikke om. *Monty* glemmer, at *Dreyer* kun ville blive optaget, hvis man oprigtigt fandt ham kvalificeret – at det så samtidig automatisk ville styrke filmens prestige, var der vel intet uværdigt i? Men „man“, det omfatter jo også akademimedlem, professor, dr. theol. *K. E. Logstrup*, og det huskede jeg oprigtigt talt ikke, da jeg skrev min artikel.

Ingen andre har offentligt kommenteret mit forslag, men tavshed er jo også en slags svar, og da artiklen som sådan i det mindste har glædet *Dreyer* selv, har den da ikke været skrevet helt forgæves. I et meget personligt og venligt brev til undertegnede nævnte *Dreyer* ganske vist ikke med ét ord forslaget til Akademiet, men der var adskilligt, det havde glædet ham at se understreget, og om *Kristusfilmen* skrev han bl. a.: „... der er stadig kræfter igang for at realisere produktionen af den“. Herefter kan alle være glade, omend det næppe er *danske* kræfter, der er igang – denne side af sagen uddybede *Dreyer* ikke.

Den perfiditet og navnlig komiske form for realitetssans, redaktionen har lagt for dagen i disse *close ups*, burde de ellers så vidende skribenter have holdt sig for gode til. Mener redaktionen, at filmkunstens position i dette land er stærk nok til, at man kan give afkald på den pædagogiske form for tilnærmelse, som *Monty* kalder „lefleri for de intellektuelle film-analfabeter“? Tror den virkelig, at den tjener filmkunsten bedst ved blot at stille sig på de forurettedes side med et fornærmet udtryk på?

I „Berlingske Tidende“ har *Stegelmann* dog skrevet, at *Knud Leif Thomsen* („Duellen“) måtte være et geni, om det var lykkedes for ham at genoplive det i dansk film så sørgeligt forrædt hverdagsmenneske.

Ja – så sørgeligt står det faktisk til. Så barske er vilkårene. *Stegelmann* kunne for fuldstændigheds skyld gerne have tilføjet, at *er* man et geni (*Dreyer*, *Asta Nielsen*), så får man slet ikke lov at lave film i Danmark!

Jeg ønsker „Kosmorama's“ redaktion fortsat god bedring med selvbesindelsen på dansk films vegne.

John F. Ernst,
medlem af „Filmgruppe 62“.